

Христо Тепавичаров

**БЪЛГАРСКИТЕ ЗАПАДНИ
ПОКРАЙНИНИ –
ПОСЛЕДНИ НА ОПАШКАТА
ЗА НЕЗАВИСИМОСТ,
НО НЕ И ПОСЛЕДНИ ПО ПРАВО**

Христо Тепавичаров

**БЪЛГАРСКИТЕ ЗАПАДНИ ПОКРАЙНИНИ –
ПОСЛЕДНИ НА ОПАШКАТА
ЗА НЕЗАВИСИМОСТ,
НО НЕ И ПОСЛЕДНИ ПО ПРАВО**

*Изданието се посвещава
на 100-годишнината от подписването
на Ньойския договор
(1919–2019)*

© Христо Тепавичаров, автор, 2019
© Ваня Кръстева, графичен дизайн, 2019

СЪДЪРЖАНИЕ

- I. Правен статут на територията,
известна като Българските западни
покрайнини (БЗП) / 7
- Правни и фактически последици
от Ньойския договор / 10
- II. Българската граница на запад / 14
- III. Гражданство на обитателите на БЗП / 17
- IV. Българските западни покрайнини
и отговорността на Европа / 21
- V. Действия, които следва да се предприемат
незабавно / 25
- VI. За интересите на съседните на Сърбия
държави – Унгария, Албания, Хърватия / 27

I. ПРАВЕН СТАТУТ НА ТЕРИТОРИЯТА, ИЗВЕСТНА КАТО БЪЛГАРСКИ ЗАПАДНИ ПОКРАЙНИНИ (БЗП)

По време на Османската империя тази земя, както и цяла България е част от землището на империята. Поради тази причина през 1872 г. БЗП са включени в земите, населявани с българи, попадащи под юрисдикцията на Българската екзархия, просъществувала до 1953 г. Съгласно член 10 от фермана на султан Абдул Азис от 28 февруари 1870 г. тези земи включват Нишка, Пиротска и Велешка област.

Карта на Българската екзархия 1870–1913
(в розово)

Според Берлинския договор от 1878 г., с който се поставя началото на Освобождението на България от турско робство, БЗП са част от българското землище, видно от следната карта:

Българо-сръбските граници в този район, въпреки агресивните опити на Сърбия да ги променя, се запазват непроменени и след края на Балканските войни от 1913 г., видно от следната карта:

Териториални промени на България в резултат на Балканските войни

- Придобити територии
- Територии, отстъпени на Румъния

ПРАВНИ И ФАКТИЧЕСКИ ПОСЛЕДИЦИ ОТ НЬОЙСКИЯ ДОГОВОР

Преди влизане на Ньойския договор в сила СХСД окупира БЗП в нарушение на елементарните норми на писаното и обичайното международно право.

Член 27 от договора предвижда територията на БЗП да се предаде на СХСД след влизането му в сила, т.е. след ратификацията от страните по договора. Това се налага от предвидената в договора процедура, тъй като се променя правният статут на тази територия, което по договора следва да се извърши от Гранична комисия по очертаване на границата съгласно чл. 29. Именно това е международно признатият правен титул за законосъобразност на предвидената промяна. При ратификацията на Ньойския договор сръбската окупация не е осъдена от никоя държава и договорът фактически я узаконява.

Съгласно чл. 36 на договора България признава Сръбско-хърватско-словенската държава, т.е. от момента на влизане на договора в сила – 9 август 1920 г. България ратифицира договора на 15 февруари 1920 година. От тази дата де факто България преустановява дипломатическите си отношения със Сърбия, въпреки че тя е престанала да съществува и е интегрирана в прогласеното на 1 декември 1918 Кралство на сърбите, хърватите и словените.

Съгласно чл. 39 от договора българите губят българската си националност и *ipso facto* придобиват сръбско-хърватско-словенска националност, каквато днес не съществува.

С разпадането на Югославия и заличаването от правния мир на сръбско-хърватско-словенската националност българските граждани от БЗП възстановиха българската си националност *ipso facto*; правният титул, според който те придобиха сръбско-хърват-

ско-словенска националност – Ньойският договор, в тази си част е изчерпан и не съществува, а липсва правен титул, според който жителите на БЗП да придобият друго освен българско гражданство, като например сръбско, хърватско или словенско гражданство или националност.

С влизането на Ньойския договор в сила СХСД пое определени задължения към българското население от присъединените БЗП, включително и към България, формулирани в членове 23, 40, 181..., които тя, като страна по договора, се задължава да съблюдава без право да ги прехвърля комуто и да било без съгласието на всички заинтересовани страни.

Очевидно е от предложения анализ, че Сърбия не е и не би могла да бъде страна по Ньойския договор, няма задължения по него и не би могла да черпи никакви права от разпоредбите му.

Промени във фактическата обстановка по време на Втората световна война:

В периода 1941–1944 година БЗП и други райони, откъснати от България по силата на Ньойския договор, са върнати в границите на България под формата на „административно управление до края на войната“. По същество това е едностранна ревизия на Ньойския договор от Германия, откъсвайки и предавайки тези български територии, включени в границите на СХСД и Гърция след Първата световна война, за управление на България. Така, в продължение на 4 години, България възстановява суверенитета си върху БЗП де факто, а обитателите, ѝ възстановяват българското си гражданство също де факто, но не и де юре.

БЗП де юре са върнати в границите на преименувалата се от Кралство Югославия във Федеративна народна република Югославия (ФНРЮ), в резултат на примирието от 28 октомври 1944 г. между България и държавите от антихитлеристката коалиция, а съгласно разпоредбите на Парижкия мирен договор от 1947

Административна карта на България 1941-1944 г.

година **на ФНРЮ се прехвърлят права, а не територия** чрез възстановяване на границите от преди 1 януари 1941 година без каквото и да е позоваване на разпоредбите на Ньойския договор. Това е косвено доказателство, че Великите сили, разпореждащи се с тези територии, не оспорват българската им принадлежност, а единствено управлението им от България.

Липсва текст, отнасящ се до гражданството на населението от БЗП. През 1947 година Белград обявява наличието на българско национално малцинство във ФСРЮ без обособена територия и под благородния претекст осигуряване на малцинствени права на българската народност предприема повсеместно унищожаване на българските културно-исторически паметници, църкви и манастири в БЗП, за да заличи следите от принадлежността на тази земя към България.

Българите в Западните покрайнини са национална, етническа и езикова общност, обитаваща собствената си родна българска земя, и никога не са придобивали статут на малцинство поради липса на преобладаваща националност на населението, съставляващо СХСД, по отношение на което да придобият статут на национално малцинство. През 1962 година Федеративна народна република Югославия се преименува в Социалистическа народна република Югославия (СФРЮ), която съществува до 1991 година, когато започва разпадът ѝ. Насе-

лението на Югославия придобива югославско гражданство, но не и югославска националност!

През 1991 година независимост обявяват Словения, Хърватия, Македония и Босна и Херцеговина, ликвидирайки по този начин СФРЮ. През 1992 година Сърбия и Черна гора се обявяват за Съюзна република Югославия, която през 2003 се прекръства в Държавна общност Сърбия и Черна гора. През 2006, след референдум, Черна гора се обявява за независима република. През 2006 Сърбия приема нова конституция и се обявява за Република Сърбия, включваща два автономни окръга – Косово и Метохия и Войводина. На 15 февруари 2008 Косово обяви своя независима държава.

Сърбия понастоящем включва безспорния Белградски пашалък, автономната област Войводина, и окупираните Български западни покрайнини, които никога не са били предоставяни с договор на Сърбия, нито някога са били част от Сърбия.

II. БЪЛГАРСКАТА ГРАНИЦА НА ЗАПАД

България официално призна разпада на Югославия, като формално установи дипломатически отношения с новообразуваните държави, без никакви претенции от тяхна страна по отношение на БЗП, в качеството им на правоприменници на СХСД, както следва: на 15 януари 1992 година с Македония, Словения, Хърватска и Босна и Херцеговина; на 12 юни 2006 г. с Черна гора; на 25 март 2008 г. с Косово. След разпадането на държавната общност Сърбия и Черна гора през 2006 г. България не е установявала дипломатически отношения с Република Сърбия и не е признавала държавните ѝ граници. Ако България бе признала де юре Сърбия след 5 юни 2006 година, когато сръбският парламент обяви страната за суверенна държава с определена територия, макар и без ясно очертани граници, признаването на едностранно обявената независимост на Косово на 17 февруари 2008 г., т.е. фактическият разпад на Сърбия на две самостоятелни държави би било в нарушение на международното право.

Както отбелязахме по-горе, Българските западни покрайнини никога не са предоставяни на Сърбия, поради което липсва правен титул за включването им в землището на сръбската държава. Сърбия не е страна по Ньойския договор и не би могла да черпи никакви права, нито има никакви задължения, произтичащи от договора. Тя има качеството на трета страна досежно правния статут на тези територии, поради което административното им управление от Белград след 2006 г. е акт на агресия, на окупация от гледна точка на международното право, проява на произвол и грубо нарушение на правата на коренното българско население. На практика от 2006 г. България на запад, в района на БЗП; граничи със самата себе си.

Сърбия не може да се обяви за правоприменник на

СФРЮ единствено по отношение на БЗП, тъй като Сърбия не обяви своята независимост при разпадането и заличаването на СФРЮ като субект на международното право през 1991 година, както това сториха останалите бивши югорепублики.

Правоприемството е норма на обичайното международно право, съгласно която права и задължения в ограничени сфери – международни договори, държавна собственост, държавни архиви и държавни дългове – преминават от една държава, субект на международното право, към друга. Правоприемство възниква единствено в случаите на териториални изменения, т.е. „замяна на една държава с друга в отговорността за международните отношения на дадена територия“ съгласно чл. 2, ал. 1 (b) на Виенската конвенция за правоприемството на държавите по отношение на договорите от 1978 година. В случая с бивша Югославия сме в хипотезата, когато една държава се разпада и на нейно място възникват две или повече самостоятелни държави, като разпадналата се държава **прекръпява съществуването си**.

България не е страна по Конвенцията за правоприемство и никоя от нейните разпоредби не би могла да ѝ се противопостави.

Сърбия е страна по конвенцията и от това произтичат определени формални задължения за нея, в случай че заяви претенции да се възползва от разпоредбите ѝ.

Съгласно член 16 на Конвенцията държавата правоприемник е свободна да се откаже или да остане страна по договор, по който прекратилата съществуването си държава е била страна. Но ако реши да остане страна членка по такъв договор, това трябва да стане с изрично изявление, за което да уведоми депозитаря или другите страни по договора. Сърбия не е сторила това по отношение на Ньойския договор. Но дори и да го беше сторила, когато става въпрос за права и задължения по договор, отнасящ се до територия, т.е. до

граница, те не се трансформират в права и задължения на държавата правопреемник единствено поради факта, че тя е направила едностранна декларация за продължаване валидността на договора по отношение на нейната територия съгласно член 9 на Конвенцията за правопреемство.

Правопреемството не се отнася до държавните граници и практиката на очертаване на границите между независимите държави, възникнали на територията на бивша Югославия, го доказва. Границата с България не може да е изключение от правилото.

III. ГРАЖДАНСТВО НА ОБИТАТЕЛИТЕ НА БЗП

До 1920 година територията на БЗП е част от България, а населението има статут на български граждани. Съгласно член 39 на Ньойския договор българите, обитаващи БЗП, придобиват сръбско-хърватско-словенска националност *ipso facto* (по силата на самия факт) и губят българската си националност. Правно това състояние се запазва до 1941 година, когато БЗП се връщат отново в границите на България. През 1944 година БЗП са предадени на ФНРЮ, а статутът на обитателите им се възстановява отпреди 1941 година, т.е. те си възстановяват сръбско-хърватско-словенската националност. Този статут се официализира през 1947 г. с Парижкия мирен договор, който препраща към правата, съществували към 1 януари 1941 г.

Прокламираното наличие на българско национално малцинство във ФСРЮ през втората половина на 40-те години на XX век, без да се идентифицира териториалната му обособеност, не променя статута на вече обявените за лица със сръбско-хърватско-словенска националност обитатели на БЗП. Официалната югославска политика, наложена от Сърбия по отношение на българите от БЗП в периода до 1945 г., е следната:

– БЗП са завоювана територия през 1919 година, международно призната с Ньойския договор като част от СХСД; Ньойският договор не съдържа клауза, гарантираща права на малцинство на българите; ако и докато има останало етническо българско население, му се обещава хуманно и справедливо третиране (чл. 23 а и б), запазване на имота на изселилите се, т.е. на бежанците (чл. 40), и незасягане на частните права – чиито и да са те! (чл. 181).

От 1945 година до разпадането на Югославия наложената от Сърбия политика се свежда до следното:

– Предоставяне статут на малцинство на етничес-

ските българи на цялата територия на СРЮ, включително и в БЗП, по силата на вътрешното законодателство, без международен ангажимент, като обемът и приложението на предоставените права (майчин език и образование) зависи единствено и изцяло от местната администрация. Трайна тенденция в политиката на окупационните югославски власти е обезбългаряване на Западните покрайнини с методи, граничещи с геноцид, и заличаване паметниците и свидетелствата на българския характер на тези земи.

След окончателното разпадане на остатъчна Югославия през 2006 година населението на БЗП, по силата на общото международно право, остана извън границите на новообявените национални републики, тъй като официално никоя от тях не предяви и не се позова на правото на правоприемство. Теоретично всяка една от нововъзникналите седем републики в постюгославското пространство можеше да се обяви за правоприемник на разпадналата се федерация и да предяви претенции към предоставените с Ньойския договор на СХСД Български западни покрайнини. Никоя от новопровъзгласилите се държави не стори това. Поради тази причина със заличаването от правния мир на СХСД БЗП де юре останаха извън границите на нововъзникналите държавни структури на територията на разпадналата се Югославия, а де факто бяха окупирани от Република Сърбия. След 2006 година обитателите на БЗП загубиха както де юре, така и де факто статута си на лица със сръбско-хърватско-словенска или югославска националност, каквато на практика няма, и по право възстановиха българската си националност, от която никога не са били лишавани с акт на българската държава. Към тази дата липсва правен титул, според който да придобият сръбска, хърватска, словенска, косовска или каквато и да е друга националност или гражданство на някоя от новообявилите се независими републики.

Към 2006 година правата и задълженията, произтичащи от Ньойския договор, са напълно неприложими поради коренно изменение на обстоятелствата, довели до подписването му, и поради липсата на субект, който да поеме отговорност за съблюдаването им.

Ако до 2006 година България е приемала и търпяла политиката, провеждана от Югославия по отношение на населението, обитаващо БЗП, по силата на Версайската система от договори, то след тази дата липсва каквото и да е правно основание да се приеме и търпи окупацията и узурпирането на БЗП от Сърбия и насилственото налагане на сръбска националност на българските граждани, обитаващи тези български земи. Сърбия няма нито двустранно, нито международно призната граница с България, която по право следва да бъде очертана по линията от 1913 година. Статут на българско национално малцинство в Сърбия имат българите от Поморавието и съседни територии, анексирани от Сърбия в продължителен период, започнал още преди освобождението от турско робство, но не и тези, обитаващи БЗП, тъй като те, на правно основание Ньойския договор, са включени в границите на СХСД, а след заличаване на държавата, на която са предоставени с договор, отпада и правното основание, по силата на което са отделени от българската държава, и автоматично възстановяват статута си на българска територия.

Това се потвърждава и от действащата международноправна уредба. Установените въз основа на договорите правоотношения, по силата на които са били обособени западни Българските западни покрайнини, основно Ньойският договор, днес са неприложими, както отбелязахме, поради изменилите се обстоятелства и заличаването от правния мир на някои от държавите – страни по тези договори, какъвто е случаят СХСД. В подобни случаи се задейства клаузата *rebus sic stantibus* по член 62, ал. 1 от Виенската конвенция по право-

то на договорите, съгласно която след разпадането на бивша Югославия границата между България, от една страна, Сърбия и Македония, от друга, съществувала преди Ньойския договор, автоматично се възстановява.

Субектът на международното право със съкращението YU – Югославия – престана да съществува с разпада на общността Сърбия и Черна гора, а новообособилите се държави добиха нов международен идентификатор – SR за Сърбия и ME за Черна гора. Ако до 2006 година Сърбия можеше да се крие зад евфемизма Югославия (YU) и да продължава да черпи права от привилегированото положение, което тази държава получи по време на блоковото разделение на Европа, след отделянето на Черна гора включването на Българските западни покрайнини в границите на Сърбия е анексия, акт на агресия с дата 2006 година. България не може да приеме и да търпи подобно вероломно поведение по отношение на собствената си територия и население.

IV. БЪЛГАРСКИТЕ ЗАПАДНИ ПОКРАЙНИНИ И ОТГОВОРНОСТТА НА ЕВРОПА

Социалистическа федеративна република Югославия (СФРЮ) престана да съществува като субект на международното право на 27 април 1992 г. Държавите, участвали в образуването на СХСД с Женевската декларация от 9 ноември 1918 година – Сърбия, Хърватия, Словения, и държавите, конституирани в периода 1918–1991 – времето на съществуване на Югославската федерация – Македония, Черна гора, Босна и Херцеговина, една след друга обявиха независимост и придобиха статут на самостоятелни субекти на международното право.

България бе принудена да признае СХСД по силата на член 36 на Ньойския договор. 73 години по-късно, през 1992 и последвалите 10–15 години, България прие последиците от разпадането на СФРЮ, като призна всички нововъзникнали републики в постюгославското пространство.

С Ньойския договор от 1919 г. Българските западни покрайнини бяха поставени под контрола на съюзническите сили с намерение да бъдат предоставени на СХСД по „стратегически съображения“. Но на 6 ноември 1920 г., още преди договорът да е влязъл в сила и преди предвидената по договора международна комисия да определи границата с България, войските на СХСД окупираха 1545 кв. км българска територия, включваща Царибродско, Босилеградско, части от Трънско и Кулско, и 1028 кв. км в Струмишко, днес в Република Македония. Тези земи, известни и до днес като Българските западни покрайнини, бяха включени като самостоятелна териториална единица, оставаща извън вътрешните граници на държавите, образуващи провъзгласеното на 1 декември 1918 г. Кралство на сърбите, хърватите и словените.

Другият международен договор освен Ньойския, имащ отношение към статута на БЗП, е Парижкият мирен договор от 10 февруари 1947 година, който потвърждава статута им по Ньойския договор, като изрично се подчертава, че на Федеративна народна република Югославия (от 29 ноември 1945 г.) се прехвърлят права, а не територия в границите, съществували до 1 януари 1941 г., т.е. преди подписването на Тристранния пакт с държавите от Оста, както имахме повод да отбележим по-горе. Друг международен правен документ, касаещ Западните покрайнини, няма!

Това състояние се запазва до окончателното разпадане на Югославия и по силата на логиката и правното основание, на което се възстановяват или създават национални държави в резултат на разпадането на Югославия, на БЗП би трябвало да се признае правото на самостоятелно съществуване, самоуправление и самоопределение. Както вече отбелязахме, на 27 април 1992 г. бе обявено създаването на Съюза република Югославия от Сърбия и Черна гора, която през 2003-та се преименува на Сърбия и Черна гора, а през 2006-а се разпада в резултат на обявяването на независимост от Черна гора. На 5 юни 2006 г. сръбският парламент обяви едностранно Сърбия за суверенна държава, правопреемник на държавната общност Сърбия и Черна гора без ясно очертани и международно признати граници, каквито липсват и до днес. След 2006 г. дори привидното основание за задържане на Западните покрайнини в границите на която и да е от новообразуваните бивши югорепублики отпада поради заличаване от правния мир на държавата, на която са били предоставени по „стратегически съображения“, и те по право си възстановяват статута на свободна от всякакви зависимости територия поради отпадане на причините, заложи в основата на откъсването им от България. Бихме искали ясно да заявим, че в настоящия момент Сърбия е окупирала БЗП и де факто и ги включва, без никакво

правно основание, в границите на сръбската държава. От правна гледна точка това е узурпация на чужда територия, агресия, а новият им статут е на окупирана от Сърбия българска територия.

Правото на Българските западни покрайнини да възстановят статута си на независима и свободна българска територия произтича от факта на разпадане и заличаване от правния мир на международните отношения през 1992 г. на субекта, на който е била предоставена тази територия по силата на двата многостранни международни договора – Ньойския и Парижкия от 1947 г. с всички произтичащи от техните разпоредби права и задължения за страните по договорите. Правният статут, регламентиращ отношенията на СХСД и нейните правоприемници до окончателното разпадане на федерацията, е изцяло заменен от националното право на новообразуваните държави в постюгославското пространство, от общите принципи на международното право, а в отношенията с България – и от двустранните споразумения за установяване на дипломатически отношения с всяка една от седемте републики. Западните български покрайнини не са съседна държава, нито част от съседна държава и всяко посегателство срещу тяхната независимост и териториална неприкосновеност, в случая от страна на Сърбия, е грубо нарушение на международното право и следва да бъде предмет на осъждане и отпор от страна на всички международни институции и държави като грубо посегателство срещу суверенитета и независимостта на тази изконна българска земя. Българските западни покрайнини са част от европейското съюзно пространство, обект на защита от НАТО по силата на член 5 на Вашингтонския договор. Те са под закрилата на Европейската общност и на нейните структури, като неразделна част от българската територия. Задълженията на европейските партньори произтичат от договорите, подписани в рамките на Европейския съюз, от

поетите взаимни правни ангажименти към съюзниците, а не са проява на каприз или на политическа целесъобразност. Задължение на България е незабавно да сезира Съвета на Европейския съюз, Европейската комисия и всички останали многостранни междуправителствени структури, създадени за поддържане на международния правов ред, мира и нормалността в междудържавните отношения, с този брутален акт на открита сръбска агресия в началото на XXI век.

V. ДЕЙСТВИЯ, КОИТО СЛЕДВА ДА СЕ ПРЕДПРИЕМАТ НЕЗАБАВНО

1. Българското правителство незабавно да връчи вербална нота на сръбското правителство, с копие до всички правителства на държавите от постюгославското пространство, обосновавайки правно, без политически аргументи, българската национална позиция по Българските западни покрайнини; ако компетентните държавни органи изпитват затруднения да съставят подходяща нота, **ние сме на разположение**.

2. Да се изготви Меморандум по правния статут за Западните покрайнини към 2019 година, който да се депозира в Съвета на Европейския съюз и Европейската комисия с искане да бъде разгледан и европейските институции да се произнесат по него.

3. България незабавно да поиска възстановяването на българския суверенитет в БЗП като условие за присъединяването на Сърбия към Европейския съюз. Приемането на Сърбия в ЕС с граници, включващи окупиранияте БЗП, ще означава признаване де юре на окупацията и анексията на тази българска територия от Сърбия по силата на договора за присъединяване към ЕС, за който България ще трябва да даде своето съгласие.

4. Да се възстанови безусловно *ex lege* българското гражданство на всички българи, обитаващи Българските западни покрайнини от момента на разпадането на Югославия и отпадането на основанието за включването им в границите на тази несъществуваща държава. Въпросът за статута на обитателите на Западните покрайнини не е хуманитарен или за права на човека, а национален, за принадлежност към българската нация, и на тази тема е крайно време да се преустановят всякакви спекулации.

5. Да се информира и да се предупреди сръбското правителство, че компетентните български власти

ще предприемат действия за информационно, правно, здравно, образователно, духовно-верско, гражданско и друго обслужване на българските граждани в Българските западни покрайнини, като се изрази надежда, че местните административни власти ще окажат пълно съдействие за осигуряване правото на народностен интегритет, правото на живот, на собственост, свободата на местожителство и придвижване на коренното население.

6. България спешно да изработи национална доктрина за защита на териториалния държавен интегритет и по този повод – за развитие на отношенията със стратегическия съюзник – Русия; с традиционния съюзник – Германия; с естествените съюзници – Хърватия, Словения и Албания; с необходимите съюзници – ЕС и САЩ; с незаобиколимите фактори – съседите Турция, Гърция и Румъния.

7. Идеите за кондоминиум или протекторат за съвместно управление на БЗП, за обособяването на автономен културно-езиков район, за създаване на етнически смесен район под международно наблюдение и други подобни идеи следва изцяло да се изключат, тъй като те са форма за узаконяване и увековечаване на фактичeskата незаконна окупация на тези земи от Сърбия след разпадането на Югославия и заличаването от правния мир на държавата и нейните правоприемници, на която тези територии бяха предоставени с Ньойския договор.

8. В някои среди се говори за ревизия или за денонсиране на Ньойския договор с цел да се отчетат настъпилите междувременно фактически и правни промени в отношенията, които договорът регулира. Подобна хипотеза е невъзможна към днешна дата, тъй като Ньойският договор е произвел своето действие, той е напълно изчерпан, основна страна по договора, каквато е СХСД, днес не е субект на международното право, а между някои от балканските държави отношенията се регламентират от договори, какъвто е договорът за ЕС, чиито обхват и последици далеч надхвърлят Версайската уредба.

VI. ЗА ИНТЕРЕСИТЕ НА СЪСЕДНИТЕ НА СЪРБИЯ ДЪРЖАВИ – УНГАРИЯ, АЛБАНИЯ, ХЪРВАТИЯ

А) Унгария

По време на гостуването на унгарския премиер Виктор Орбан в България на 19 февруари 2018-а двамата с българския му колега Бойко Борисов не оставиха съмнение, че споделят общо мнение, че на срещата в София ЕС – Западни Балкани през май т.г. трябва да се определят дати за спешно приемане на Сърбия и Черна гора.

Българското правителство обяви за български национален приоритет интегрирането на Западните Балкани в ЕС. Нашето скромно мнение е, че обявяването на подобен национален приоритет е проява на политическо невежество и пълно неразбиране съдържанието и смисъла на понятието национален приоритет. Във външната политика на България държави като Сърбия, Косово и Хърватия например имат различно място и значение и политиката към тях не може да бъде една и съща, ако държавата се ръководи от националния си интерес и управляващите я политици са в състояние да дефинират националния приоритет във всеки отделен случай. От гледна точка на националния интерес на Унгария Виктор Орбан е заинтересован от бързо присъединяване на Сърбия към ЕС, от отпадане на границата между Сръбската автономна област Войводина и Унгария, от стимулиране на безпрепятственото движение на хора, стоки и капитали, което на практика да доведе до фактическа интеграция на Войводина с Унгария и отдалечаването ѝ от Сърбия. Премахването на границата между България и Сърбия без включване на БЗП в границите на България ще доведе до узаконяване на сръбската окупация

на тези земи. Това е причината националният приоритет на България и Унгария по въпроса за приемането на Сърбия в ЕС да е различен, дори противоположен. Границата между Сърбия и БЗП ще се премахне след връщането им в границата на българската държава и присъединяването на Сърбия към ЕС.

Б) Албания

България и Албания поддържат традиционно добри отношения, може би най-безконфликтните на Балканите, и тази тенденция трайно се утвърждава от десетилетия. Албанските интереси на Балканите, извън държавните граници на страната, се разпростират от района на Епир в Гърция до общините Прешево, Медведжа и Буяновац в близост до българо-сръбската граница. Албанският премиер Сали Бериша обяви като цел на албанците „обединяване в една нация“, „обща национална политика“. Очевидно той има предвид не само Албания и Косово, които директно визира, но и територии, населени с етнически албанци, в съседни държави. Струва ни се, че от балканските държави България е може би единствената, която би била в състояние да разговаря с всички заинтересовани в района и главно с Албания, за търсене и намиране на мирни решения на задълбочаващите се конфликти. Вярваме, че този факт ще бъде отчетен.

Косово, което исторически е част от Сърбия, през последното столетие промени етническият си състав с лица от албански етнос, които на даден етап упражниха правото си на избор, наречено самоопределение, без да разполагат със самостоятелни права на общностна собственост, върху територията, която обитават, за разлика от българите в Западните покрайнини. Конюнктурата и сръбската агресивна и предизвикателна политика по отношение на всичките им съседи се превърнаха в решителен фактор, стимулирал обя-

вяването на косовската независимост и утвърждаването ѝ в световен мащаб.

Косово днес не крие интереса си към землището на Прешевската долина със селищата Буяновъц, Прешево и Медведжа. Действия в тази насока биха могли да обхванат и български територии, понастоящем окупирани от Сърбия, разположени в полосата от Враня, Пирот, Ниш до Неготин, проблем, на който не може да се търси решение без участието и съдействието на България.

В) Хърватия

България и Хърватия са съюзници, споделят общи ценности и имат съвпадащи интереси от установяването на мирни и взаимноизгодни отношения между балканските държави. И двете държави имат интерес от блокиране на експанзионистичните домогвания на Сърбия към съседните държави, рецидив от насърчаваната от властите в Белград в продължение на столетия политика на великосръбски шовинизъм.

Г) САЩ и Европейският съюз

Бихме искали да вярваме и очакваме днешният американски президент Доналд Тръмп да ни убеди, че е достоен последовател на своя предшественик Удроу Уилсън, който напусна Версайската мирна конференция в знак на несъгласие със злоупотребата с право от страна на силните на деня срещу беззащитна България, като подкрепи възстановяването на историческата принадлежност на БЗП към българската държава. Това в никакъв случай не би бил акт, насочен срещу Сърбия, която в качеството си на агресор окупира БЗП, които са и част от ЕС, след заличаването от правния мир на субекта на международното право СХСД, комуто тази територия бе предоставена с договор, а

по-скоро заслужен урок по справедливост, законност, почтеност и уважение на международното право.

Д) Сърбия

Ако Сърбия поддържа друга теза, да я аргументира и да сезира Международния съд в Хага или арбитраж със спора си с България и евентуално с останалите си съседи.

Христо Тепавичаров

**БЪЛГАРСКИТЕ ЗАПАДНИ ПОКРАЙНИНИ –
ПОСЛЕДНИ НА ОПАШКАТА
ЗА НЕЗАВИСИМОСТ,
НО НЕ И ПОСЛЕДНИ ПО ПРАВО**

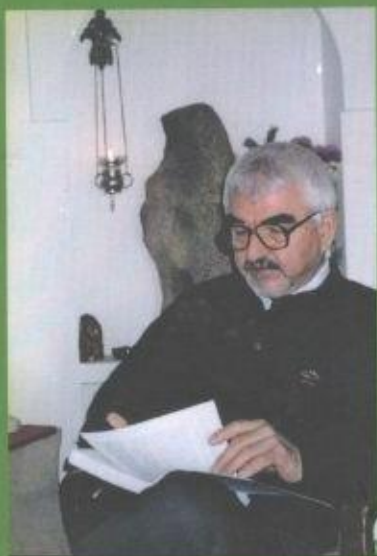
Коректор

Светла Иванова

Формат 16/70/100

Печатни коли 2

Печат DIRECT SERVICES Ltd.

Христо Тепавичаров е роден и израснал в софийския квартал „Хаджи Димитър“. Завършва право в Софийския университет и постъпва на работа в Министерство на външните работи през 1960 година, където за 32 години извървява пътя на кариерен дипломат от аташе до посланик в българските посолства в Гвинея, Иран, Зимбабве и 12 години като международен служител в Секретариата на ООН в Ню Йорк. Понастоящем е адво-

кат и представител по индустриалната и интелектуалната собственост. Автор е на десетки статии по теми, свързани с българските национални интереси и приоритети на Балканите. Автор е на книгата „Цветолобецът“, в която споделя разговорите и впечатленията си от срещите с големия български художник Николай Абрашев по време на престоя си в Ню Йорк, който след 35-годишна емиграция в Америка остава твърдо убеден, че „не всеки може да се роди българин – това е привилегия на хората, които преследват докрай целите при отстояване на идентичността си; българин не се става, а се ражда, докато всеки може да стане американец“!

Понастоящем Христо Тепавичаров завършва книга за живота и разговорите си с митрополит Андрей Велички, ръководител на Българската епархия за Северна и Южна Америка и за Австралия, със седалище Ню Йорк, от 1938 до 1971 година, като неразделна част от Българската православна църква.